

Za prof. MUDr. Jiřím Vítkem, CSc. (29. 3. 1935–19. 12. 2014)

Z předvánočního New Yorku přišla smutná zpráva o úmrtí prof. MUDr. Jiřího Vítky, CSc., což je důvodem krátkého ohlédnutí za jeho životem a prací.

Jiří Vítek dostal do vínku skvělou genetickou výbavu. Oba rodiče byli lékaři, přičemž otec byl slavným neurologem, profesorem na pražské Neurologické klinice (autor analgetické směsi zvané Vítkovy prášky). Rovněž starší sestra Jiřího vystudovala medicínu a posléze se v emigraci stala prezidentkou Americké společnosti pro nukleární medicínu. Jiří Vítek vystudoval lékařskou fakultu v Praze a pracoval na Neurologické klinice ve VFN a dva roky také v Motole. Pod vedením svého učitele prof. Jirouta napsal svou kandidátskou práci na téma význam arteria carotis externa a začal se věnovat neuroradiologii.

V prosinci 1968 emigroval do Spojených států a v Birminghamu se vyškoli v radiologii. Tomuto místu zůstal věrný 27 let a poté již jako slavný lékař a pionýr v oblasti karotického stentingu přijal nabídku prof. Roubina a přešel s ním do nemocnice Lenox Hill v New Yorku, kde jako radiolog pracoval na místním kardiovaskulárním oddělení. Jeho bohatá multioborová kariéra neurologa, radiologa a intervenčního radiologa pracujícího na kardiologii formovala jeho přesvědčení, že obory si vytváří zdravotníci pouze pro sebe, avšak pro pacienta je důležitý odborník, který mu pomůže, a je zcela lhostejné, jakou odbornost má. Ve spolupráci se svým světoznámým šéfem prof. Roubinem a dr. Iyerem se stali průkopníky karotických intervencí v USA a celosvětově uznávanými odborníky provádějícími tento výkon. Nutno však zdůraznit, že právě Jiří Vítek byl tím, který naučil slavné intervenční kardiology katetrizovat karotické tepny. Na cestě k nesmrtelnosti, kterou získal, nebyly však pouze články

a přednášky o této problematice, ale také jedinečný katetr komplexního tvaru, nazvaný po svém autorovi Vítkův katetr (zkratka VTK). Ve světě se jich dodnes používá několik desítek tisíc ročně, a jméno neuroradiologa českého původu tak nemůže upadnout v zapomnění.

Posledních 20 let jezdil Jiří Vítek každoročně do České republiky a přednášel především na radiologických fórech. V New Yorku pořádal kursy karotického stentingu, na kterých se vystřídaly stovky lékařů z celého světa včetně desítek z jeho vlasti. Intenzivními kontakty s dalšími generacemi českých lékařů se tak Jiří Vítek vrátil do české medicíny. V roce 2013 obdržel od NF Neuron cenu za přínos celosvětové vědě. Dobře si vzpomínám na jeho slova při předávání ceny: „Cítím se zde lépe než tam, kde žiji posledních 40 let... Čechy krásné, Čechy mé.“ Emotivní výroky při předávání ceny však nebyly pro Jiřího Vítky vůbec typické. Naopak. Jeho břitký sarkasmus, se kterým hodnotil jak řadu kroků americké i české administrativy, tak i práci a jednání svých kolegů lékařů, si bude jeho nejbližší okolí pamatovat lépe. V tomto ohledu byl Jiří Vítek jako člověk zcela jedinečný. Při soukromých rozhovorech nazýval věci vždy pravými jmény a na rozdíl od řady svých generačních kolegů netrpěl nikdy nedostatkem vnitřní svobody. Byl skutečnou osobností, svobodu v hodnocení si nenechal nikdy vzít. Jeho přítel, radiolog, prof. Krajina přirovnal kdysi velmi kritického a náročného Jiřího Vítky k člověku, který by se Saturninem mohl založit společnost na uvádění věcí na pravou míru. A podobně to cítím také.

Jiří Vítek zasvětil svůj život práci. Rodinným typem nebyl. Když v loňském roce ve svých 78 letech přemítal, co bude dělat v penzi, do které se právě chystal, připadal mi bezradný. On, vždy energický, mentálně i fyzicky velmi silný, si život bez práce nedokázal vůbec představit. Přemýšlel také o částečném návratu do Prahy vždy na několik měsíců v roce. Nic z toho již bohužel neuskutečnil.

Prof. MUDr. Jiří Vítek, CSc., dokázal ve svém profesním životě prakticky vše, co bylo možné. V rámci svého oboru se podílel na změně celosvětově respektovaných medicínských postupů, jako neuroradiolog vymyslel a propůjčil jméno katetru, který přežije nejen jeho, ale věřím, že i jeho žáky. Svou kolegií bořil hranice mezi medicínskými obory a byl v tom vzorem svérůčtivým kardiologům i radiologům. Coby svobodný člověk si dovozoval ten luxus, být extrémně náročným, kritickým a současně nazývat věci pravými jmény. Tím vším se tak stal nejen jedním z nejslavnějších českých lékařů své doby, ale především inspirativní osobností, na niž nelze zapomenout. Jiří Vítek tu bude chybět.

*Prof. MUDr. Josef Veselka, CSc.,
Kardiologická klinika,*

*2. lékařská fakulta Univerzity Karlovy a Fakultní
nemocnice v Motole, Praha,
e-mail: josef.veselka@fnmotol.cz*